

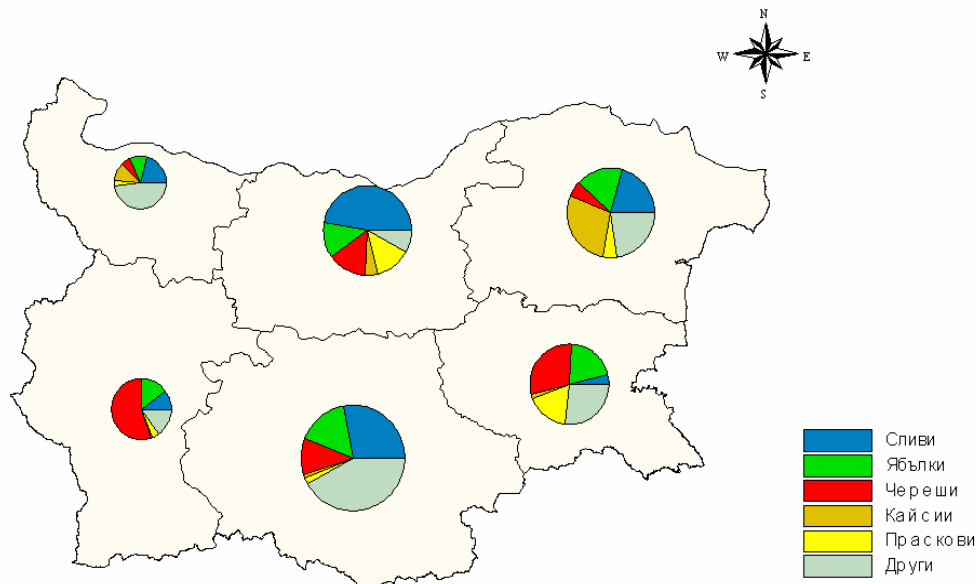
Структура на овощните видове и производство на плодове в България през 2001 г.

Над 25 хил. овощарски стопанства са произвели 180 хил. тона плодове, от които 40.6% сливи, 23.7% ябълки, 15.8% череши, 7.2% праскови и 4.7% кайсии. 75% от продукцията се продава на едро на посредници или директно на преработвателни предприятия.

През 2001г. анкетата за заетостта и използването на територията на България определи, че около 90 хил. хектара са площите, заети с трайни насаждения. През 2002 г. се отчете намаление на тези площи с повече от 10%.

От 70% от площите с овощни насаждения се прибира продукцията. 24% от насажденията са напълно изоставени, а 6% все още не са встъпили в плододаване.

Разпределение на площите на плододаващите овощни насаждения по райони за планиране

Източник: Министерство на земеделието и горите, Отдел "Агостатистика", Анкета за структурата на овощните видове и производството на плодове в България през 2001г.

Получената от анкетата информация отговаря на териториалното деление на страната, която е разпределена на 6 района за планиране (NUTS 2).

Резултати и анализи

Стопанства

Две трети от площите се обработват от земеделски кооперации, чийто дял е едва 5% от стопанствата, имащи овощни насаждения. Физическите лица представляват 90% от стопанствата и обработват 18% от площите. Много е малък процента на земеделските стопанства, които членуват в някакво сдружение на производители на плодове.

Юридически статут на стопанствата

Юридическа форма	Стопанства (хиляди)	Площи с плододавачи овощни насаждения	
		общо (хил. ха)	Среден размер (ха)
Физически лица	22.8	10.9	0.5
Еднолични търговци (ЕТ)	0.7	3.2	4.4
Земеделски кооперации	1.3	40.6	32.1
Дружества, регистрирани по търговския закон (ООД, ЕООД, АД, ЕАД и др.)	0.3	4.0	13.0
Граждански сдружения (чл.357 от Закона за задълженията и договорите)	ε	ε	5.4
Други	0.2	2.9	18.9
Общо	25.2	61.6	2.44

Източник: Министерство на земеделието и горите, Отдел "Агостатистика", Анкета за структурата на овощните видове и производството на плодове в България през 2001г.

Едва 17% от производителите декларират производството на плодове като основна дейност. Те обработват по-малко от 13% от площите, заети с овощни насаждения. Производството на плодове е една от дейностите, които се упражняват в дадено стопанство, без доминираща култура.

Дял на овощните насаждения спрямо основна дейност на стопанствата

Основна дейност на стопанството	Стопанства (хиляди)	Площи с плододавачи овощни насаждения	
		общо (хил. ха)	Средно на стопанство (ха)
Зърнени култури	1.0	9.0	9.0
Производство на зеленчуци	2.2	0.4	0.2
Други едногодишни култури	ε	ε	0.8
Цветя и декоративни растения	ε	ε	0.2
Лозя и други трайни насаждения	0.4	1.2	3.0
Овощни насаждения	4.3	7.8	1.8
Преживни животни	0.4	0.1	0.3
Прасета и птици	ε	ε	0.3
Смесено растениевъдство	7.7	25.8	3.4
Смесено животновъдство	0.3	0.1	0.3
Смесено стопанство - растениевъдство и животновъдство	5.8	13.7	2.4
Други дейности	3.1	3.3	1.1
Общо	25.2	61.6	2.4

Източник: Министерство на земеделието и горите, Отдел "Агостатистика", Анкета за структурата на овощните видове и производството на плодове в България през 2001г.

Методология

Овощните видове, които се изследват в анкетата са ябълки, круши, дюли, кайсии, праскови, нектарини, сливи, вишни, орехи, лешници, бадеми, кестени, къпини, малини, касис, смокини и две допълнителни групи – други овощни насаждения и смесени овощни насаждения.

Проследяването на структурата на овощните насаждения позволи по-добра диференциация на площите, заети със смесени овощни насаждения, определяне частта на изоставените насаждения и характеризирание на стопанствата, които произвеждат плодове.

Периодът на провеждане на анкетата е отдалечен от реферативния период и занаят ще трябва да се организира и провежда по-рано през годината.

Знакът ε се използва за заместване на прекалено малките стойности по отношение на разглежданата единица.

Знакът /// се използва за заместване на стойности, които нямат смисъл.

Разпределение на административните области на шест района за планиране :

- 1 - Северозападен район : Видин, Враца и Монтана.
- 2 - Северен централен район : Велико Търново, Габрово, Ловеч, Плевен и Русе.
- 3 - Североизточен район : Варна, Добрич, Разград, Силистра, Търговище и Шумен.
- 4 - Югоизточен район : Бургас, Сливен и Ямбол
- 5 - Южен централен район : Кърджали, Пазарджик, Пловдив, Смолян, Стара Загора и Хасково.
- 6 - Югозападен район : Благоевград, Кюстендил, Перник, София (столица) и София.

Статистическа тайна

За да се гарантира конфиденциалността на индивидуалните данни, събрани по време на анкетата, някои от данните може да не бъдат публикувани. В този случай те се заместват с едно " s " и това става в следните случаи:

- в разглежданата категория има по-малко от три стопанства.
- едно от стопанствата в разглежданата категория представлява над 85% от дейността в тази категория.

Използване на статистическата информация !

Резултатите от провежданите от отдел "Агостатистика" към МЗГ анкети са един от основните източници на информация при определяне на селскостопанската политика на страната. Тези данни ще бъдат използвани при преговорите с ЕС по глава "Земеделие" в съответните сектори и ще служат при определяне на праговете за производство на земеделски продукти в България.

Показатели за използване на труда в селското стопанство

Работна сила

Тя включва постоянните и сезонните работници в селското стопанство, наетите по трудов договор и неплатените работници, семейната и несемейна работна ръка, пенсионерите и безработните.

Брой заети и брой годишни работни единици (ГРЕ)

Обемът на вложения труд се изчислява в ГРЕ. Този показател, както и подобни на него (експертни оценки на база различни показатели, характеризиращи селското стопанство) не бива да се отъждествяват с броя на заетите в земеделието.

Работна ръка

В производството на плодове през 2001 г. са работили над 53 хил. неплатени работници и 28 хил. платени работници, при различна продължителност на заетост. Това се равнява на около 13 хил. годишни работни единици. Ако към тях се прибави и временно наетата работна ръка, която се използва основно при прибирането на плодовете се получава съотношението: едно работно място с пълна трудова заетост за по-малко от 3 хектара овощни насаждения.

Заетост на работната ръка Еквивалент в годишни работни единици

Постоянно заета работна ръка (хиляди бр.)				
статут \ пол	Не платена	Платена	общо	% общо
жени	3.2	2.6	5.8	43
мъже	4.7	2.9	7.6	57
общо	7.9	5.5	13.4	100
Временно наета работна ръка (хиляди бр.)				
резитба	беритба	Други операции в овощните насаждения	Обработка на плодовете	общо
1.2	5.0	0.7	0.2	7.2

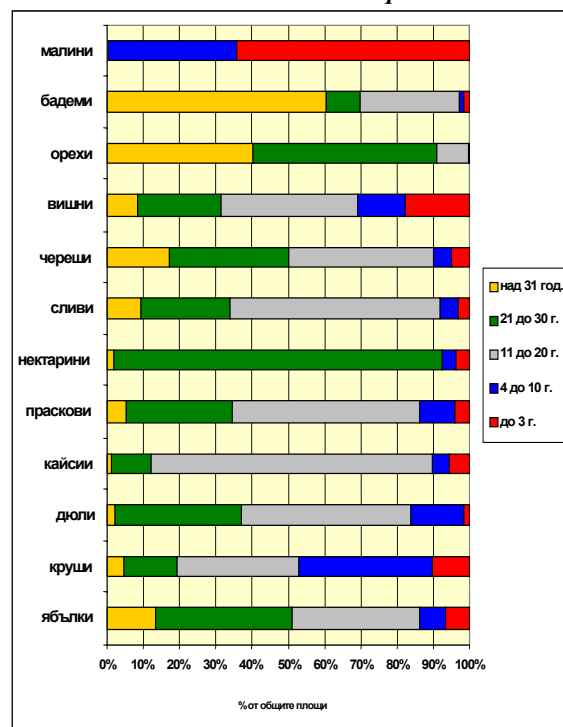
Източник: Министерство на земеделието и горите, Отдел "Агростатистика", Анкета за структурата на овощните видове и производството на плодове в България през 2001г.

Овощните насаждения в България (вж. таблицата на стр. 4)

Две трети от плододаващите овощни насаждения се заемат от 4 основни овощни вида: сливи, ябълки, череши и кайсии. В западните райони на страната се отглеждат по-малко площи с овощни култури. В Югоизточния район се наблюдават значителни площи с бадемови насаждения, създадени преди повече от 30 години, от които все още се прибира реколта. Над половината от ореховите, черешовите и ябълковите насаждения са на възраст над 20 г. Новите насаждения на възраст до три години заемат незначителни площи и това се отнася до всички овощни видове. Този факт говори за застаряване на овощните насаждения, което ще се отрази неблагоприятно върху бъдещите добиви.

Нектарините са на изчезване. Те заемат много малки площи, от които 90% са на възраст над 20 години.

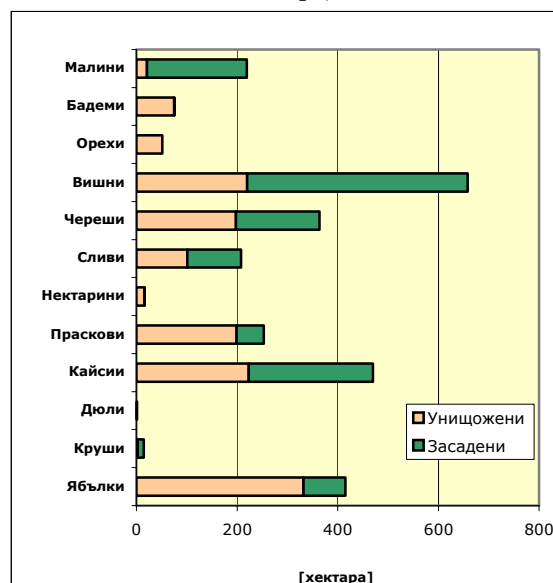
Възрастова структура на овощните насаждения в България

Източник: Министерство на земеделието и горите, Отдел "Агростатистика", Анкета за структурата на овощните видове и производството на плодове в България през 2001г.

Неблагоприятната тенденция се потвърждава и от данните за извършените изкоренявания, изсичания и засаждания след прибирането на реколта 2001. Унищожени са 134 хектара повече от засадените площи.

Унищожени и засадени площи след прибиране на реколта '2001 (дефицит от 134 хектара)

Източник: Министерство на земеделието и горите, Отдел "Агростатистика", Анкета за структурата на овощните видове и производството на плодове в България през 2001г.

Площи, производство и среден добив от плодове по 6 района за планиране реколта 2001 г

Вид Район	Ябълки	Круши	Кайсии и зарзали	Праскови и нектари- ни	Сливи	Череши	Вишни	Орехи	Малини	Други овощни видове	Общо
Площ на плододаващи овощни насаждения (хектари)											
Северозападен	144	29	143	43	258	72	133	101	80	263	1266
Северен централен	1693	11	694	1704	6307	1887	486	139	327	55	13303
Североизточен	2261	34	3739	620	2784	829	998	1605	266	6	13142
Югоизточен	1893	68	226	1593	378	2826	15	136	24	* 2113	9272
Южен централен	3444	105	121	438	5974	2458	1614	1712	40	5723	21629
Югозападен	439	77	19	117	288	1632	163	10	36	203	2984
България	9874	324	4942	4515	15989	9704	3409	3703	773	8363	61596
Производство на плодове (тона)											
Северозападен	357	59	56	57	291	42	131	62	158	50	1263
Северен централен	2613	21	738	5349	17355	2692	282	47	1220	222	30539
Североизточен	5180	210	7107	711	10483	1296	2402	62	1308	6	28765
Югоизточен	6824	50	279	4602	987	9164	7	19	35	175	22142
Южен централен	24988	113	171	1225	43106	11780	2811	384	190	999	85767
Югозападен	2748	610	90	1188	928	3513	211	14	236	2056	11594
България	42710	1063	8441	13132	73150	28487	5844	588	3147	3508	180070
Среден добив (кг/ха)											
Северозападен	2476	2026	382	1306	1128	585	986	608	1985	///	///
Северен централен	1543	1872	1064	3140	2752	1427	579	342	3733	///	///
Североизточен	2291	6147	1901	1146	3765	1562	2406	38	4916	///	///
Югоизточен	3604	736	1234	2889	2613	3243	485	143	1420	///	///
Южен централен	7256	1075	1408	2799	7216	4792	1742	224	4759	///	///
Югозападен	6255	7935	4781	10133	3224	2153	1296	1418	6508	///	///
България	4325	3281	1708	2908	4575	2936	1714	159	4071	///	///
Брой производители (хиляди)											
Северозападен	1.17	0.89	0.37	0.56	1.74	0.86	0.13	0.38	0.22	0.80	2.78
Северен централен	0.76	0.11	0.71	0.66	2.17	0.21	0.08	0.06	0.13	0.02	3.90
Североизточен	0.46	0.17	2.19	0.53	0.87	0.24	0.13	0.10	0.05	0.04	3.92
Югоизточен	0.74	0.20	0.38	1.90	0.53	0.82	0.03	0.08	0.03	0.20	3.43
Южен централен	2.54	0.40	0.36	0.86	1.55	1.26	0.30	0.22	0.11	0.20	5.70
Югозападен	2.98	1.21	0.59	1.65	2.08	1.71	0.09	0.09	0.06	0.18	5.51
България	8.65	2.98	4.60	6.16	8.94	5.10	0.76	0.93	0.60	1.44	25.24
Средна площ на овощния вид в стопанствата (хектари)											
Северозападен	0.12	0.03	0.39	0.08	0.15	0.08	1.00	0.27	0.36	0.41	0.45
Северен централен	2.23	0.10	0.97	2.57	2.91	8.96	6.25	2.33	2.46	1.31	3.41
Североизточен	4.89	0.20	1.70	1.18	3.18	3.42	7.51	15.93	5.28	0.22	3.36
Югоизточен	2.57	0.34	0.59	0.84	0.72	3.45	0.48	1.74	0.75	7.10	2.71
Южен централен	1.35	0.26	0.34	0.51	3.86	1.95	5.34	7.96	0.36	16.89	3.79
Югозападен	0.15	0.06	0.03	0.07	0.14	0.96	1.87	0.12	0.61	0.81	0.54
България	1.10	0.10	0.98	0.73	1.68	1.69	2.33	2.22	0.53	5.23	2.44

Източник: Министерство на земеделието и горите, Отдел "Агостатистика", Анкета за структурата на овощните видове и производството на плодове в България през 2001г.

* 61% от тези площи са заети от бадемкови насаждения, създадени преди повече от 30 години и близки до преустановяване на плододаване. Добивите от тях са под 5 кг/дка, докато при по-младите насаждения добивите достигат повече от 13,5 кг/дка.

Насажденията с ябълки и круши се изоставят по често от вишните и черешите. Интензивното засаждане на малини се обяснява с възможността за износ на тези плодове.

По време на анкетата производителите на плодове са посочили кои са основните сортове, отглеждани в техните овощни градини. По този начин е възможно да се определят най-често отглежданите сортове, като това може да се проследи от следващата таблица.

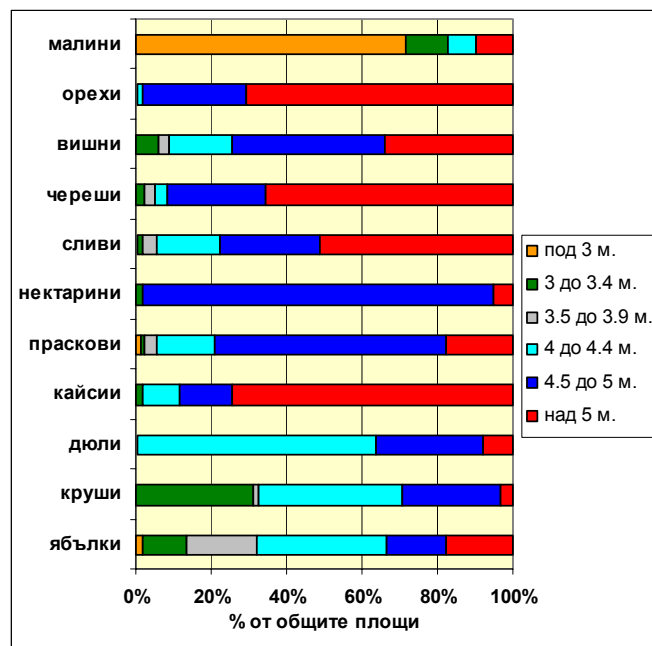
Най-често отглеждани сортове

Вид	Сорт	% от стопанствата
Ябълка	Златна превъзходна	29%
	Червена превъзходна	19%
Круша	Попска круша	38%
	Виямова масловка	16%
Дюля	Асеница	28%
Кайсия	Силистренска компотна	27%
	Унгарска кайсия	17%
	Фестивална	12%
Паскова	Редхейвън	25%
	Хале	17%
	Сливенска компотна	11%
Слива	Стенлей	43%
	Кюстендилска синя ранна	29%
Череша	Ранна черна едра	22%
	Ван	18%
	Бинг	12%
Вишна	Облачинска вишна	29%
	Унгарска	10%
Малина	Люлин	45%
	Български рубин	20%
	Виламет	15%
	Шопска алена	12%

Източник: Министерство на земеделието и горите, Отдел "Агростатистика", Анкета за структурата на овощните видове и производството на плодове в България през 2001г.

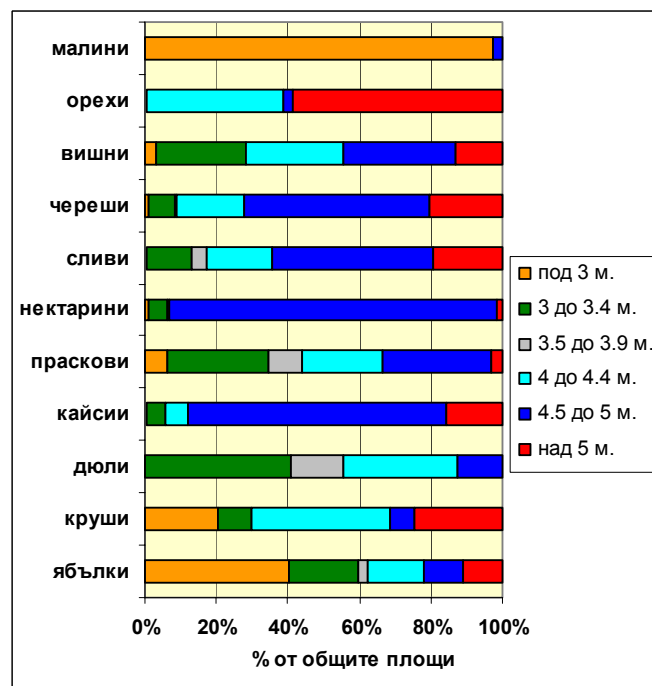
Средно 2% от плододаващите овощните градини имат свободна форма на засаждане и са на площ до 1 дка. Този процент варира от 1% до 4%, при различните видове с изключение на крушите, при които достига 23%.

Схеми на засаждане : разстояние на засаждане между редовете

Източник: Министерство на земеделието и горите, Отдел "Агростатистика", Анкета за структурата на овощните видове и производството на плодове в България през 2001г.

Схеми на засаждане: разстояние на засаждане в редовете

Източник: Министерство на земеделието и горите, Отдел "Агростатистика", Анкета за структурата на овощните видове и производството на плодове в България през 2001г.

Обработка на почвата

Агротехника

По-малко от 20% от овощните насаждения са напоявани, в повечето случаи гравитачно. Най-често напояваните видове през 2001г. са (в низходящ ред): ябълка, праскова, слива, череша, кайсия, круша и малина.

Напояване

Начин на напояване	Площи с възможност за напояване	Напоявани площи през 2001 г
Гравитачно	16.4%	12.3%
Дъждуване	0.6%	0.5%
Капково	1.0%	0.7%
Други методи	1.2%	1.2%
Общо	19.3%	14.8%

Източник: Министерство на земеделието и горите, Отдел "Агростатистика", Анкета за структурата на овощните видове и производството на плодове в България през 2001г.

Средно едва 12% от овощните насаждения са застраховани срещу евентуални поражения от градушки. При малините този процент е най-висок - 28%. Мрежи за защита срещу градушки изобщо не се използват. В повечето случаи борба срещу измръзване почти не се практикува.

Площи с овощни насаждения със защита срещу градушка и измръзване

Видове	Застраховка	Борба срещу измръзване (чрез затопляне)	Други методи на борба срещу измръзване
Ябълка	14%	4%	4%
Круша	4%	2%	0%
Кайсия	12%	4%	0%
Праскова	10%	1%	4%
Слива	13%	5%	1%
Череша	14%	24%	3%
Малина	28%	4%	0%
Средно	12%	7%	2%

Източник: Министерство на земеделието и горите, Отдел "Агростатистика", Анкета за структурата на овощните видове и производството на плодове в България през 2001г.

Най-често прилагана обработка	Междуредово	Вътрередово
Не се прилага	23%	29%
Окопаване	54%	51%
Химично обезтревяване	1%	2%
Термично обезтревяване	0%	0%
Трайно затревяване	18%	15%
Други методи	4%	3%

Източник: Министерство на земеделието и горите, Отдел "Агростатистика", Анкета за структурата на овощните видове и производството на плодове в България през 2001г.

При повече от половината овощни насаждения обработването на почвата е окопаване, а при около 25% няма никаква обработка. Термична борба срещу плевелите изобщо не се прилага. Едва на 23% от площите се внасят изкуствени торове и при 4% - оборски тор. Най-често се наторяват следните видове, (в низходящ ред): череша, сливи, ябълки, праскови, кайсии, вишни и малини.

При две трети от овощните насаждения се провежда растителна защита. Срещу болести и неприятели през 2001 г. ябълките са пръскани средно 7.9 пъти, крушите - 6.2 пъти, орехите - 4.4 пъти, малините, прасковите, кайсиите, сливите, вишните и черешите - между 3 и 4 пъти. Останалите видове се пръскат между 1 и 3 пъти през кампанията.

Производство (вж. таблицата на стр. 4)

Южен централен район осигурява 48% от националното производство на плодове, а 45% се осигуряват от Югоизточен, Североизточен, и Северен централен район. Производството в западните части на страната е съвсем незначително. Две трети от българските плодове се произвеждат в двата централни района.

Средният добив на определен вид, който се получава като разделим общото производство на общата площ, е резултативна величина. За различните стопанства той варира от 1 до 500 кг, в зависимост от прилаганата агротехника (обработка на почвата, торене, растителна защита), местоположението и размера на стопанството.

Съхранение и реализация на произведените плодове

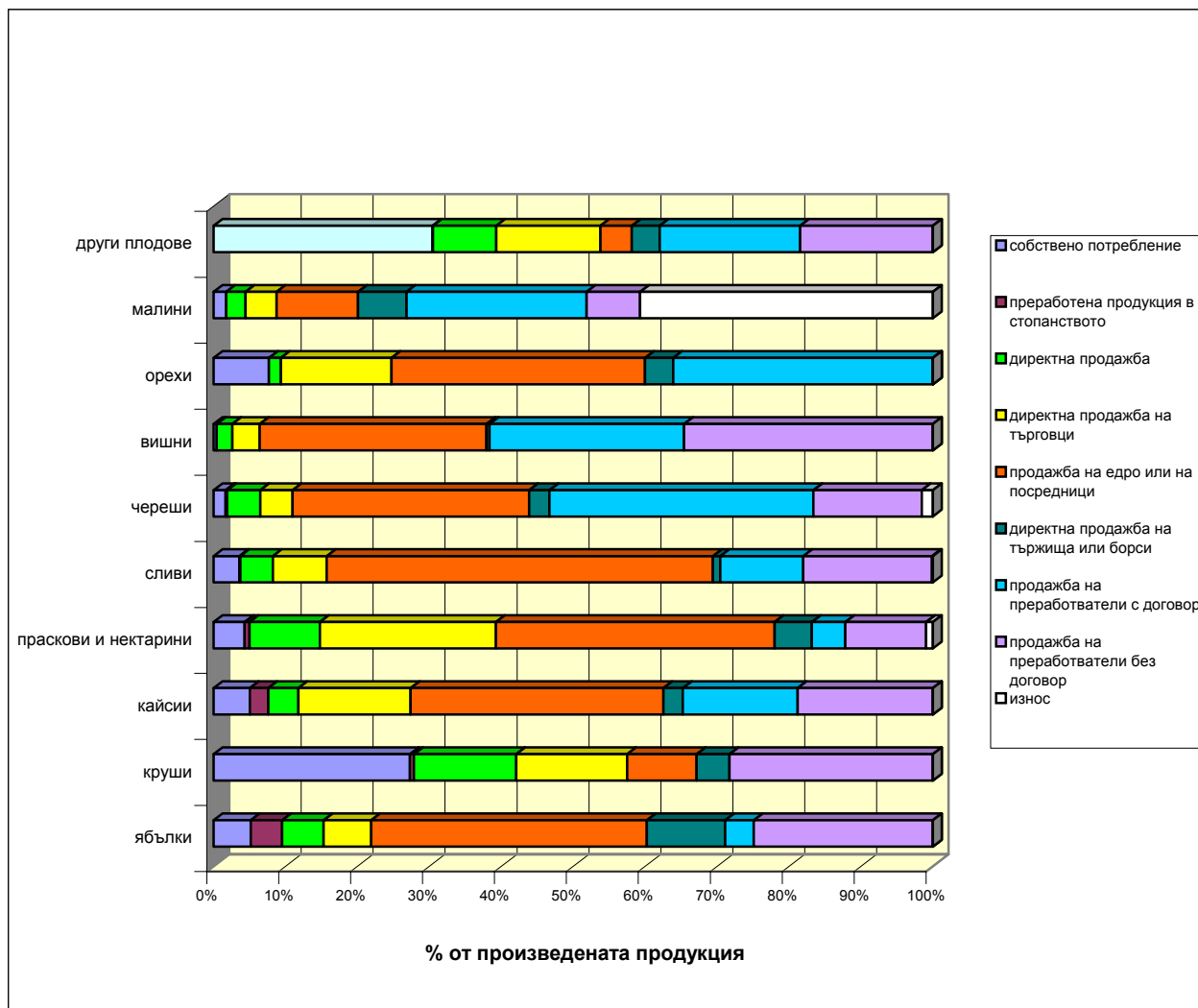
По-малко от 1% от стопанствата разполагат със собствена складова база за съхраняване на продукцията. Почти същият процент стопанства използват колективни плодохранилища. Съществуващите плодохранилища са концентрирани в основния район производител на плодове. 90% от хранилищата имат системи за контролиране на условията за съхранение,

капацитетът им е малък и са собственост на стопанствата, които ги използват.

Средно 10% от плодовете се заготвят в самото стопанство - производител. Този процент е по-голям при ягодоплодните култури поради това, че техните плодове са бързоразвалящи се.

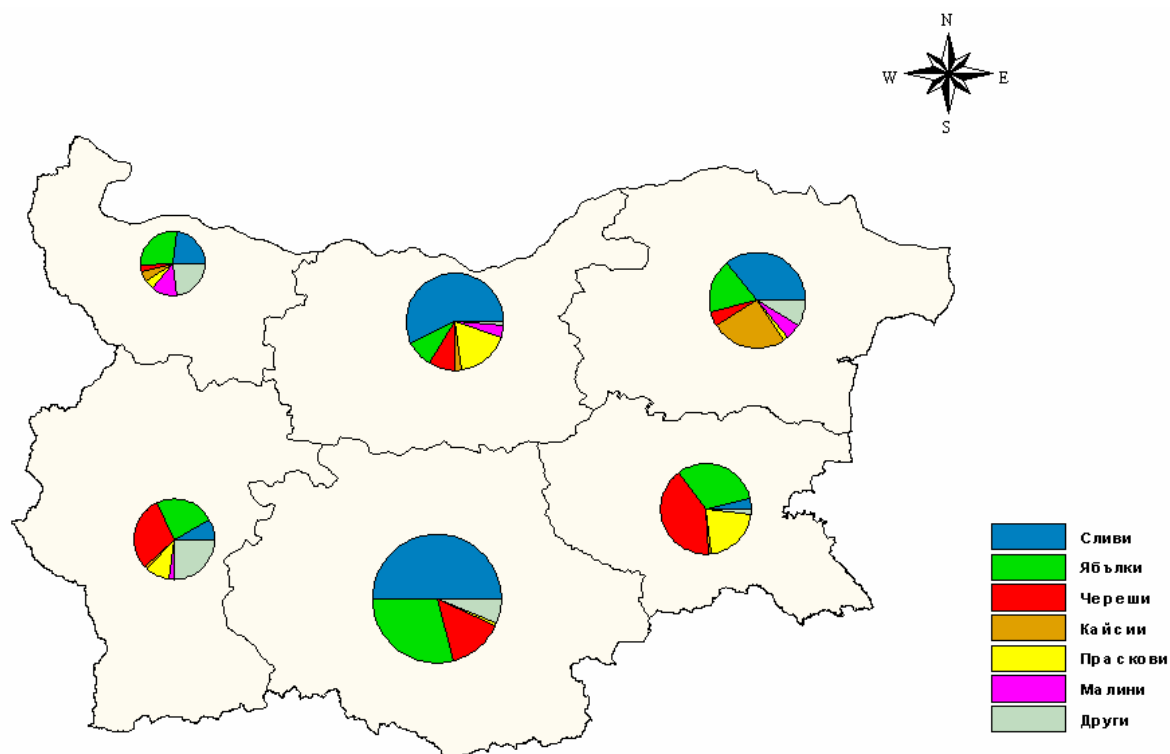
По-голямата част от произведените плодове се продават на едро, на посредници или на преработвателни предприятия. Малините се различават от останалите плодове поради това, че в по-голямата си част се изнасят (над 40%).

Реализация на продукцията реколта`2001

Източник: Министерство на земеделието и горите, Отдел "Агροстатистика", Анкета за структурата на овощните видове и производството на плодове в България през 2001г.

Производство от основните видове по райони за планиране

Източник: Министерство на земеделието и горите, Отдел "Агостатистика", Анкета за структурата на овощните видове и производството на плодове в България през 2001 г.

Анкетата

Целта на анкетата е да се определят основните характеристики и структурата на овощарството, а именно : площи, видове и производство.

Изводката се състои от две части:

- Точките, заети с овощни насаждения и наблюдавани по време на анкетата за заетост и използване на територията през 2001 г (БАНСИК).
- Допълнителен списък на регистрирани овощарски стопанства, отглеждащи овощни насаждения.

Анкетната карта се състои от четири страници, разделени на три основни дяла:

- Административна информация и основна дейност на анкетираната единица.
- Описание на овощните насаждения, площи , видове сортове и възрастова структура.
- Производство и реализация на плодовете.

Анкетата е осъществена от отдел "Агостатистика " през лятото и есента на 2002 г., под формата на интервю, проведено от анкетьори. На място са задавани въпроси на ръководителите на стопанства с овощни насаждения.

Публикацията е приключена редакционно на 8 декември 2002 година.

Отговорник на публикацията : Нели Георгиева

Редакция : МЗГ, Отдел "Агостатистика " и LANDSIS g.e.i.e.

Набор и печат : МЗГ , Отдел "Агостатистика " и LANDSIS g.e.i.e.

За повече информация: интернет страницата на МЗГ : www.mzgar.government.bg , Публикация: " Резултати и анализи " №26 - октомври 2002г. - Преработката на плодове и зеленчуци в България през 2001г.

МЗГ, Отдел "Агостатистика " Tel./fax : 980 82 94 ;

E-mail : agrostat@mzgar.government.bg

Публикацията е в резултатите на анкета, проведена в рамките на Програма « PHARE BG 0006.05 »